
Van: NOAB Adviesgroep BTW-INSTITUUT

Datum: 1 december 2024

Onderwerp: Vouchers, zegels, waardebonnen en kortingsbonnen

Inleiding

Cadeaubonnen zijn een populair geschenk vanwege het gebruiksgemak en de flexibiliteit. Ze kunnen in fysieke of digitale vorm worden gegeven en worden ingewisseld voor goederen of diensten zonder een verplichte bijbetaling. Voorbeelden zijn bioscoopbonnen, dinerbonnen en cadeaukaarten van bijvoorbeeld een kledingwinkel. Voor btw-doeleinden noemen we cadeaubonnen ook wel vouchers. Er wordt onderscheid gemaakt tussen twee typen vouchers: enkelvoudige vouchers, bedoeld voor specifieke goederen of diensten, en meervoudige vouchers, die breder inzetbaar zijn, zoals een Bijenkorf Cadeaukaart.

In de praktijk worden vouchers niet alleen als cadeau gebruikt, maar ook ingezet om klantenbinding te versterken of de verkoop van specifieke producten te stimuleren. Vanaf 1 januari 2019 gelden er nieuwe regels voor de btw-behandeling van vouchers, zegels en waardebonnen. Deze regels zijn gebaseerd op de Europese Voucher Richtlijn, die is ingevoerd om de btw-regels voor vouchers binnen de Europese Unie gelijk te trekken. Voorheen waren er in Nederland en andere EU-landen geen specifieke btw-regels voor vouchers. Dit leidde in grensoverschrijdende situaties soms tot dubbele btw-heffing of juist helemaal geen heffing. Deze bijzondere fiscale regels zijn vastgelegd in artikel 28zh t/m jz Wet op de Omzetbelasting 1968.

In deze praktijknotitie bespreken we de btw-regels voor verschillende soorten vouchers en gaan we ook in op de btw-behandeling van zegels, waardebonnen en kortingsbonnen. We illustreren dit met voorbeelden uit de praktijk en recente jurisprudentie.

Voucher

Wat is een voucher (cadeaukaart)?

Een voucher is een middel waarmee een consument (deels) kan betalen voor goederen of diensten. Op de voucher of in de bijbehorende documentatie, zoals de algemene voorwaarden, staat vermeld welke goederen of diensten hiermee kunnen worden verkregen of wie de mogelijke aanbieders zijn. Een voucher kan volledig in één keer worden ingewisseld, maar het is ook mogelijk om deze in delen te gebruiken. In dat geval wordt de waarde van de voucher stapsgewijs verminderd naarmate de consument er gebruik van maakt.

De geldigheidsduur van een voucher of de mogelijkheid om toegang te krijgen tot alle aangeboden diensten met de voucher is niet relevant voor de definitie van een voucher volgens de btw-regels.

Een belangrijk kenmerk van een voucher is dat de consument deze kan inwisselen zonder dat bijbetaling verplicht is. Als een consument bij het inwisselen wel verplicht is bij te betalen, dan wordt het middel gezien als een waardebon in plaats van een voucher.

Single purpose voucher (SPV)

Een single purpose voucher (SPV) is een voucher waarbij op het moment van uitgifte of overdracht al duidelijk is waar de dienst of levering plaatsvindt en hoeveel btw hierover verschuldigd is. Om dit vast te kunnen stellen, moet bekend zijn:

- welk btw-tarief van toepassing is;
- of de levering of dienst onder een btw-vrijstelling valt;
- wat de maatstaf van heffing is (bijvoorbeeld in het kader van de marge- of reisbureauregeling).

De btw-wetgeving beschouwt elke uitgifte of overdracht van een SPV als de daadwerkelijke levering van het product of de dienst waarvoor de voucher bedoeld is. Daarom is de ondernemer bij de verkoop van de SPV direct btw verschuldigd, alsof de producten of diensten op dat moment geleverd worden. Bij het bepalen van de btw wordt gebruikgemaakt van de normale regels voor de maatstaf van heffing.

Wanneer een SPV wordt ingewisseld, wordt dit niet gezien als een nieuwe btw-handeling. Er is op dat moment dan ook geen btw verschuldigd. Echter, als de consument de SPV inwisselt voor een product of dienst van een hogere waarde en bijbetaalt, is over dat bijbetaalde bedrag wel btw verschuldigd.

Volgens het Hof van Justitie van de EU is de juridische opzet van de voucher en het beoogde gebruik belangrijk bij de beoordeling of sprake is van een SPV. Dit betekent dat een voucher als SPV wordt aangemerkt als op het moment van uitgifte duidelijk is waar de voor eindgebruikers bedoelde dienst of levering plaatsvindt. Daarbij maakt het niet uit of de voucher wordt overgedragen tussen belastingplichtigen in verschillende EU-lidstaten.

Praktijksituatie

Ondernemer Daan geeft (tegen vergoeding) een bon uit die gebruikt kan worden voor een dagje sauna in Nederland. In dat geval is duidelijk sprake van een voucher voor enkelvoudig gebruik. Op het moment van uitgifte is immers bekend dat de onderliggende prestatie altijd in Nederland belast zal worden tegen het verlaagde btw-tarief. Op het gelegenheid geven tot baden (inclusief saunabaden) is namelijk het verlaagde btw-tarief van 9% van toepassing.

Indien ondernemer Daan een bon uitgeeft (tegen vergoeding) die zowel voor de bioscoop als voor een dagje sauna in Nederland kan worden gebruikt, is sprake van een voucher voor enkelvoudig gebruik aangezien de btw-behandeling van de onderliggende prestaties bekend is op het moment van uitgifte. Het verlenen van toegang tot een bioscoop in Nederland is immers ook belast tegen het verlaagde tarief van 9%.

Niet alle aan de consument uitgegeven vouchers worden ook daadwerkelijk als tegenprestatie voor een goed of een dienst ingewisseld of gebruikt. Voor een SPV kan door de ondernemer die de voucher heeft uitgegeven teruggaaf van btw worden verkregen indien de voucher wordt teruggenomen en de vergoeding wordt terugbetaald aan de consument.¹ De maatstaf van heffing wordt verlaagd en het recht op teruggaaf ontstaat op het tijdstip waarop de terugbetaling plaatsvindt of uiterlijk één jaar na het tijdstip waarop de vergoeding opeisbaar is geworden.

Multi purpose voucher (MPV)

We spreken van een meervoudige voucher (MPV) wanneer op het moment van uitgifte/overdracht niet duidelijk is waar de prestatie plaatsvindt en hoeveel btw er verschuldigd is over de onderliggende goederenlevering of dienstverrichting. De overdracht is daarom ook niet aan btw-heffing onderworpen. De bijkomende kosten zoals verzendkosten en verpakkingskosten zijn wel aan btw-heffing onderworpen.

Op het moment dat de voucher ingewisseld wordt is duidelijk welke btw-gevolgen er ontstaan. Derhalve is op dat moment de btw verschuldigd.

Praktijksituatie

Ondernemer Daan geeft een bon uit die gebruikt kan worden voor een dagje sauna in Nederland, maar ook voor de aankoop van sauna-artikelen zoals een badjas, badslippers of een hamamdoek. Op het moment van uitgifte is nog niet bekend welk btw-tarief van toepassing is. Een saunabezoek is namelijk belast met 9% btw en de voorgenoemde artikelen met 21% btw. Er is sprake van een voucher voor meervoudig gebruik en de btw is verschuldigd op het moment dat de voucher wordt ingewisseld.

¹ Art. 29 Wet OB.

Een voucher voor meervoudig gebruik kan ook worden gebruikt of ingewisseld voor prestaties met een lagere waarde dan die van de voucher. Hierbij zijn er drie situaties te onderscheiden:

1. de voucher wordt afgewaardeerd en er blijft nog saldo op de voucher staan: de maatstaf van heffing is het afgewaardeerde bedrag exclusief btw;
2. de voucher wordt afgewaardeerd en de consument ontvangt wisselgeld ter waarde van het niet gebruikte bedrag: de maatstaf van heffing is het afgewaardeerde bedrag exclusief btw en de verschuldigde btw verminderd met het wisselgeld; of
3. de voucher wordt niet afgewaardeerd en de consument ontvangt geen wisselgeld: de maatstaf van heffing is het in rekening gebrachte bedrag voor de prestatie.

Gratis vouchers

De staatssecretaris sluit voor de btw-heffing van vouchers die gratis worden overgedragen aan bij de bestaande btw-behandeling van goederen en diensten die om niet worden verstrekt. Dit zijn fictieve leveringen of diensten. Als een gratis verstrekte voucher recht geeft op een goed dan wordt de verschuldigde btw berekend op basis van de inkoopprijs van het goed, of soortgelijk goed of de kostprijs van het goed.

Een gratis voucher kan als voucher voor enkelvoudig gebruik worden aangemerkt als bij de overdracht ervan bekend is tegen welke specifieke goederen of diensten de voucher kan worden ingewisseld en wat het bedrag is van die goederen of diensten. Een gratis voucher zal in de meeste gevallen echter worden aangemerkt als voucher voor meervoudig gebruik, omdat bij de overdracht ervan nog niet bekend is tegen welke specifieke goederen of diensten de voucher kan worden ingewisseld en wat het bedrag is van verschuldigde btw.

Praktijksituatie

Bij wijze van openingsactie van de sauna heeft Daan besloten vouchers uit te delen die recht geven op gratis badslippers. Het is niet verplicht om de voucher in combinatie met een saunabezoek in te leveren. De inkoopprijs van de badslippers is €7,00 per paar. De btw-heffing blijft achterwege bij de verstrekking van de gratis voucher, omdat de voucher wordt aangemerkt als een geschenk van geringe waarde.

Een voucher die recht geeft op een goed met een waarde van maximaal €15,- wordt aangemerkt als een geschenk van geringe waarde.² In een spaarsysteem waarbij meerdere instrumenten samen een voucher vormen moet niet per verstrekte bon maar per onderliggend goed worden beoordeeld of sprake is van een geschenk van geringe waarde. De Kennisgroep van de Belastingdienst vindt dat de grens van €15 per goed en niet per transactie moet worden bepaald.³

Zegels

Een zegel is een instrument dat recht geeft op de uitbetaling van geld. Zegels kunnen bijvoorbeeld voorkomen in de vorm van een spaarsysteem bij de supermarkt of op een verpakking aangebrachte bonnen, streepjes- of barcodes etc. die recht geven op een bepaald bedrag.

De ondernemer die zegels verstrekt is in beginsel over de totale vergoeding die voor een prestatie wordt ontvangen op gewone wijze btw verschuldigd. Op de verschuldigde btw mag een vermindering worden toegepast in verband met de verstrekking van de zegels.⁴ De vermindering kan alleen worden toegepast door de ondernemer die de gratis zegels verstrekt en tot wiens last uiteindelijk de geldswaarde van de

² Onderdeel 3.3.1., besluit nr. BLKB2018-217731, zoals gewijzigd bij besluit nr. 2019-17629.

³ KG:209:2023:1.

⁴ Art. 20 Uitv. Besl. OB.

zegels komt.⁵ Niet van belang is welke ondernemer de zegels feitelijk overhandigt of bij welke ondernemer de zegels worden ingeleverd.

Koopzegels

Zegels die in de vorm van een spaarsysteem bij de supermarkt worden verstrekt kunnen ook tegen betaling worden verstrekt bij een goederenlevering of een dienst. Deze zogenoemde koopzegels kan de consument per besteed bedrag bijkopen bij de ondernemer. De consument kan deze zegels vervolgens inwisselen voor een geldbedrag dat vaak hoger is dan het bedrag dat de consument voor de zegels in totaal heeft betaald. Het meerdere vertegenwoordigt het zogenoemde zegelvoordeel voor de consument. Het bedrag dat de consument betaalt voor de zegels behoort niet tot de met btw belaste omzet van de ondernemer. De Staatssecretaris keurt goed dat op de btw, net als bij het verstrekken van gratis zegels, een vermindering wordt toegepast in verband met het verstrekken van de zegels.⁶

Praktijksituatie

SeaTea heeft een nieuw drankje ontwikkeld en een aantal grote supermarktketens zo ver gekregen om het drankje in hun assortiment op te nemen. Om de consument kennis te laten maken met het drankje heeft SeaTea een cashback-actie opgezet. Wanneer consumenten het drankje kopen en vervolgens de kassabon naar SeaTea opsturen, krijgen ze het aankoopbedrag terug.

In deze situatie fungeert de kassabon feitelijk als zegel. De geldswaarde van de zegel komt pas ten laste van de ondernemer bij inwisseling van de zegel. De btw over het bedrag van de ingewisselde zegel mag in mindering worden gebracht op de door de ondernemer verschuldigde btw.

Verschillende btw-tarieven

De situatie kan zich voordoen dat de btw-ondernemer gratis zegels verstrekt bij zowel prestaties die belast zijn met tegen het algemene btw-tarief als bij prestaties die belast zijn tegen het verlaagde btw-tarief. De vermindering dient in dat geval te worden bepaald door het bedrag van de ingewisselde respectievelijk verstrekte zegels te splitsen in dezelfde verhouding als de verhouding tussen de omzetten van de prestaties die belast zijn tegen het verhoogde en de prestaties die belast zijn tegen het verlaagde btw-tarief. De omzet met betrekking tot goederen waarbij geen zegels worden verstrekt, mag bij de splitsing niet aanmerking worden genomen.

Waardebonnen

Een waardebon is een instrument dat bij inwisseling uitsluitend met bijbetaling recht geeft op een goed of dienst. Een waardebon kan niet worden ingewisseld voor geld en onderscheidt zich daardoor van een zegel.⁷ Een waardebon kan maar één keer worden ingeleverd.

Uit de wetgeving maken we op dat in gevallen waarin de ondernemer aan zijn afnemers bij de levering van goederen of diensten – al dan niet tegen betaling – waardebonnen verstrekt die afzonderlijk of tezamen met andere waardebonnen bij hem of bij een andere ondernemer alleen met bijbetaling kunnen worden ingewisseld tegen goederen of diensten, de btw wordt berekend met inachtneming van de volgende regels:

- a. voor de vergoeding of ontvangsten voor de goederen of diensten waarbij de waardebonnen zijn verstrekt, blijft de verstrekking van de waardebonnen buiten beschouwing;
- b. ter zake van de levering van goederen of diensten tegen inwisseling van de waardebonnen bestaat de vergoeding uit hetgeen is bijbetaald voor deze goederen of diensten, de btw niet daaronder begrepen, vermeerderd met hetgeen is betaald voor de waardebonnen, de btw niet daaronder begrepen.⁸

⁵ HR 11-4-2001, nr. 36.219.

⁶ Onderdeel 2.3., besluit nr. BLKB2018-217731, zoals gewijzigd bij besluit nr. 2019-17629.

⁷ Art. 21 Uitv. Besl. OB.

⁸ Art. 21 Uitv. Besl. OB.

Praktijksituatie

Bij elke €10,- aan boodschappen ontvangt de consument één coupon. Bij het inleveren van 10 coupons en een bijbetaling van €5,- ontvangt de consument een snijplank. De vergoeding van de snijplank bedraagt €4,13 (namelijk $100/121 \times €5,-$). De verschuldigde btw bedraagt dus €0,87.

Kortingsbonnen

Een instrument waarvan vooraf vaststaat dat ze hoofdzakelijk recht geeft op korting en dat niet is verstrekt bij een levering van een goed of een dienst, is een kortingsbon. Hierbij valt te denken aan een voordeelpas die door een organisatie wordt verkocht om gedurende een zekere periode en binnen een bepaald geografisch gebied recht op korting te kunnen verkrijgen op de aanschaf van goederen bij derden.

De verstrekking van een kortingsbon tegen vergoeding is belast met btw.⁹ De bon is namelijk niet aan te merken als een waardepapier. Het bepalen van de btw-gevolgen bij inwisseling van de kortingsbon is afhankelijk van de vraag op welke ondernemer de korting drukt. Dit kan de ondernemer zijn bij wie de consument de kortingsbon inwisselt, maar het kan ook de fabrikant of een centrale instantie zijn bij wie de korting ten laste komt.

Korting drukt op ondernemer bij wie kortingsbon wordt ingewisseld

Als de korting drukt op de ondernemer bij wie de kortingsbon daadwerkelijk wordt ingewisseld, dan wordt de maatstaf van heffing voor de goederen of diensten waarvoor de consument de kortingsbon inwisselt, verminderd met de korting. De kortingsbon wordt behandeld als een direct verrekenbare korting.

Korting drukt op fabrikant of centrale instantie

Het komt voor dat de consument de kortingsbon inwisselt bij een ondernemer die deze ingewisselde kortingsbon weer in kan leveren bij de fabrikant of een centrale instantie tegen uitbetaling van het bedrag van de korting. De korting drukt op de fabrikant of de centrale instantie, doordat deze het bedrag van de korting vergoedt aan de ondernemer die de goederen levert of diensten verricht. De betaling van de fabrikant of de centrale instantie wordt bij de ondernemer die deze betaling ontvangt in de btw-heffing betrokken. Het gevolg hiervan is dat deze ondernemer btw verschuldigd is uit het totaal in verband met deze transactie van het door de consument betaalde bedrag én het door de fabrikant of centrale instantie betaalde bedrag. Het bedrag exclusief btw dat door de fabrikant of centrale instantie is betaald, komt bij de fabrikant of de centrale instantie in mindering op de belaste omzet.¹⁰¹¹

Tenslotte

Deze praktijknotitie gaat in op de btw-regels voor verschillende soorten vouchers inclusief zegels, waardebonnen en kortingsbonnen. Mocht u vragen hebben over de inhoud van deze NOAB-praktijknotitie, dan kunt u als NOAB-lid in het kader van de NOAB-helpdesk contact met ons opnemen.

NOAB Adviesgroep BTW-INSTITUUT – Ilse van Noije LLB
Tel. 078-6225452

Voorwaarden en disclaimer

Deze praktijknotities zijn specifiek bedoeld voor NOAB-kantoren. Het is niet toegestaan deze te delen met andere partijen. Daarnaast is de disclaimer van kracht die u kunt vinden op <https://noab.nl/disclaimer-privacy-en-cookieverklaring/>.

⁹ HvJ EU 12 juni 2014, zaak C-461/12, Granton Advertising, ECLI:EU:C:2014:1745.

¹⁰ HvJ EG 15 oktober 2002, zaak C-427/98, Commissie/Duitsland, ECLI:EU:C:2002:581.

¹¹ Onderdeel 2.4 besluit nr. BLKB2018-217731, zoals gewijzigd bij nr. 2019-17629.